

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
LRVkanceliarija@lr.lt,
lina.liubauskaite@lr.lt,
sarune.navickaite@lr.lt

2018-11-12 Nr. SE-2018-196

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija 2018 m. lapkričio 2 d. raštu Nr. (8.1-10)3-1967 Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikė Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 13, 14, 20 ir 20¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – AIEĮ projektas) ir Elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 16 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymų projektai). Įstatymų projektais iš esmės yra siekiama sudaryti sąlygas gaminantiems vartotojams gaminti ir vartoti elektros energiją geografiškai skirtingose vietose. „Lietuvos energija“ įmonių grupė, atstovaujama patronuojančios bendrovės „Lietuvos energija“, UAB (toliau – Grupė) susipažinusi su pateiktais Įstatymų projektais sutinka su siūlomais elektros energijos gaminančių vartotojų teisinio reglamentavimo pakeitimais, tačiau norėtų atkreipti dėmesį į kelis aspektus:

a) **dėl elektrotechninės įrangos naudojimo:** AIEĮ projekto 20¹ straipsnio 8 dalyje reglamentuojami atvejai, kai gaminančių vartotojų elektrinės gali būti statomos, įrengiamos ir eksploatuojamos trečiųjų asmenų. Tokiu atveju gali būti *statomos, įrengiamos ir eksploatuojamos tik naujos atsinaujinančius energijos išteklius naudojančios elektrinės*, kurių statybai ar įrengimui naudojama anksčiau neeksploatuota elektrotechninė įranga. Toks siūlomas reguliavimas Įstatymų projektų aiškinamajame rašte grindžiamas tuo, kad siekiama skatinti tik naujas atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias elektrines ir apsaugoti asmenų teisėtus lūkesčius dėl atliktų investicijų atsipirkimo ir 15 metų laikotarpyje garantuojamo pagaminti elektros energijos kiekio, todėl siūloma nustatyti, kad elektrinių statybos per trečiuosius asmenis atveju leidžiama įrengti tik naujas elektrines, t. y. tokias kurių statybai ar įrengimui naudojama anksčiau neeksploatuota elektrotechninė įranga <...>.

Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad gaminantiems vartotojams elektrinės (ar jų dalis) gali priklausyti ne tik nuosavybės teise, tačiau gali būti valdomos ir kitais teisėtais pagrindais. Tai reiškia, kad gaminantys vartotojai galėtų nuomotis, valdyti panaudos ar kitais teisiniais pagrindais trečiųjų asmenų pastatytas, įrengtas ir eksploatuojamas elektrines. Vis dėlto teisiniai santykiai tarp trečiųjų asmenų ir gaminančių vartotojų praktikoje būtų terminuoti, arba galimi atvejai, kai gaminantis vartotojas taptų nemokus ir kt. Tokiais atvejais teisiniai santykiai tarp trečiųjų asmenų arba gaminančių vartotojų pasibaigtų arba būtų nutraukiami, tačiau trečiojo asmens eksploatuojama elektrinė naujo kliento (būsimo gaminančio vartotojo) atžvilgiu galimai nebetenkintų AIEĮ projekto 20¹ straipsnio 8 dalyje numatyto „*naujos atsinaujinančius energijos išteklius naudojančios elektrinės, kurių statybai ar įrengimui naudojama anksčiau neeksploatuota elektrotechninė įranga*“ kriterijaus. Grupės nuomone, **toks reguliavimas neužtikrintų ekonomiškai pagrįstų investicijų apsaugos ir tvarios decentralizuotos elektros generacijos plėtros**, nes aukščiau nurodytais atvejais kiekvienu atveju reikėtų statyti ir įrengti naujas neeksploatuotas elektrines, skirtas iš esmės „vienkartiniam eksploatavimui“. Atsižvelgiant į tai, siūlytina patikslinti AIEĮ projekto 20¹ straipsnio 8 dalį, ir ją išdėstyti atitinkamai:

„8. Asmenų, siekiančių tapti gaminančiais vartotojais, elektrinės gali būti statomos, įrengiamos ir eksploatuojamos Elektros energetikos įstatymo nustatyta tvarka trečiųjų asmenų, gavus leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimą gaminti

elektros energiją. Tokiu atveju gali būti statomos, ir įrengiamos ir eksploatuojamos tik naujos atsinaujinančios energijos išteklius naudojančios elektrinės, kurių statybai ar įrengimui naudojama anksčiau neeksploatuota elektrotechninė įranga.“

b) **dėl kaupimo laikotarpio:** AIEĮ projekto 20¹ straipsnio 11 dalyje siekiama numatyti, kad gaminančių vartotojų kaupimo laikotarpis taikomas iki 2034 m. balandžio 1 d. Kaip nurodoma Įstatymų projektų aiškinamajame rašte, tokiu kaupiamojo laikotarpio ribojimu yra siekiama apsaugoti gaminančių vartotojų teisėtus lūkesčius dėl investicijų, atliktų į elektrines atsipirkimo.

Grupės vertinimu, šiuo metu skaičiuojamas gaminančio vartotojo įėgainės ant stogo atsipirkimas yra 12-14 metų (be subsidijų) ir tik po šio laikotarpio yra pradedama skaičiuoti gaminančio vartotojo gaunama nauda. Potencialūs gaminantys vartotojai, neturėdami tvaraus naudos kaupimo laikotarpio po atsipirkimo, nebus suinteresuoti statyti įėgaines, nes bus tikri tik dėl atsipirkimo termino (e. g. 2020 metais 5 kW įėgainę statantis asmuo, bus užtikrintas jog įėgainė atsipirks 2032–2033 metais ir GV statuso naudą jis gaus tik 1,5–2 metus ir negalės gaminančio vartotojo statusu eksploatuoti įėgainės visą jos numatomą tarnavimo laikotarpį (20–25 metus). Rekomenduojame terminą sieti su rinkoje paplitusiu pagrindinio ir ilgiausiai tarnaujančio komponento – saulės modulio, tarnavimo laikotarpiu – 20–25 metais. Tokiu atveju visos naujai statomos įėgainės galės būti eksploatuojamas visą įrangos tarnavimo laikotarpį. Atsižvelgiant į tai, **siūlytume, kaupimo laikotarpį nukelti iki 2040 m. balandžio 1 d., atitinkamai patikslinant AIEĮ projekto 20¹ straipsnio 11 dalį.**

c) **dėl Įstatymų projektų įsigaliojimo:** numatoma, jog Įstatymų projektų pakeitimai įsigaliotų 2019 m. liepos 1 d. Pažymime, jog su Įstatymų projektų įgyvendinimu bus būtina atlikti mažiausiai 3 informacinių sistemų pokyčius (apskaitos, naujų vartotojų prijungimas, savitarna ir kt.). Tokie pokyčių įgyvendinimo kaštai sudarytų nuo 300 000 EUR iki 500 000 EUR. Be to, tokių informacinių sistemų pokyčių įgyvendinimas praktikoje truktų nuo 9 iki 12 mėnesių, todėl siūlytina numatyti vėlesnį Įstatymų projektų įsigaliojimo terminą. **Siūlytina patikslinti Įstatymų projektus, numatant, kad siūlomi pakeitimai įsigaliotų 2019 m. spalio 1 d.**

Komercijos ir paslaugų tarnybos direktorius

Vidmantas Salietis